

Premise:

În prezent, zona euro numără 19 state membre din cele 28. Din cele 9 state membre non-euro, numai două, Danemarca și Regatul Unit, nu au obligația să adere la zona euro, spre deosebire de Bulgaria, Republica Cehă, Croația, Ungaria, Polonia, România și Suedia care nu fac încă parte din zona euro, însă au obligația, în temeiul tratatelor, de a adera la zona euro de îndată ce îndeplinesc criteriile necesare.

Dezbaterea își propune identificarea unor **posibile răspunsuri la întrebări** precum:

- Care sunt pozițiile exprimate în România, la nivelul BNR, al Parlamentului, al autorităților publice centrale și locale, al institutelor de cercetări, al altor instituții implicate în problematica specifică afacerilor europene, în legătură cu aderarea la zona euro?
- Când ar trebui să se producă aderarea României la zona euro? Mai devreme sau mai târziu? În ce condiții?
- Ce măsuri ar trebui luate, pe termen scurt și mediu, de către autoritățile competente românești, pentru a permite aderarea la zona euro?
- Cum va evolua procesul de reformare și consolidare a Uniunii Economice și Monetare?
- Cum vor evolua negocierile privind noul cadru financiar multianual pentru perioada de după 2020? Care sunt zonele de interes pe care ar trebui să le promoveze România?
- Care sunt mizele Președinției României la Consiliul UE din sem I 2019 din perspectiva agendei UE?

Evoluții recente:

Elemente importante privind direcția reformei UE în domeniul Uniunii Economice și Monetare, Zonei Euro, a Cadrului Financiar Multianual au fost menționate în **discursul președintelui Juncker din 13 septembrie 2017 privind starea Uniunii**¹.

În continuare sunt trecute în revistă principalele mențiuni din discurs, însoțite de comentarii privind stadiul actual²:

- **CONSOLIDAREA UNIUNII ECONOMICE ȘI MONETARE**

„În opinia mea, ar fi necesar ca acum MES să se transforme treptat într-un Fond Monetar European, care trebuie, totuși, să fie ferm ancorat în normele și competențele Uniunii Europene.”

¹ În fiecare an, în luna septembrie, președintele Comisiei Europene rostește, în fața Parlamentului European, discursul privind Starea Uniunii, în care trece în revistă realizările din cursul ultimului an și prezintă prioritățile pentru anul următor. Președintele prezintă, de asemenea, și modul în care Comisia va aborda cele mai presante provocări cu care se confruntă Uniunea Europeană. Discursul este urmat de o dezbatere în plen. Acesta este punctul de lansare a dialogului cu Parlamentul European și cu Consiliul în vederea pregătirii programului de lucru al Comisiei pentru anul următor.

² https://ec.europa.eu/commission/sites/beta-political/files/soteu-explained_ro.pdf

Există o serie de inițiative lansate în perspectiva anului 2025, așa cum sunt prezentate în scrisoarea de intenție a președintelui Juncker din 13 septembrie 2017:

- Transformarea Mecanismului european de stabilitate într-un Fond Monetar European
- În cadrul bugetului UE, crearea unei linii bugetare dedicate zonei euro, care să îndeplinească patru funcții: (1) asistență pentru reformele structurale, (2) o funcție de stabilizare, (3) mecanism de sprijin pentru uniunea bancară și (4) un instrument de convergență pentru oferirea de asistență statelor membre care nu fac parte din zona euro, în perioada de preaderare;
- Integrarea în dreptul UE a fondului Tratatului privind stabilitatea, coordonarea și guvernarea în cadrul uniunii economice și monetare.

• EXTINDEREA ZONEI EURO:

„Euro are vocația de a fi moneda unică a Uniunii Europene în ansamblul său. Toate statele membre, cu excepția a două dintre ele, trebuie și au dreptul să se alătore zonei euro de îndată ce îndeplinesc condițiile. Din acest motiv, propun crearea unui instrument pentru aderarea la euro, care să ofere asistență tehnică și chiar financiară”.

Toate statele membre, cu două excepții (Danemarca și Regatul Unit), au obligația de a adopta moneda euro și de a adera la zona euro. În plus, 16 state membre (Belgia, Bulgaria, Germania, Grecia, Spania, Italia, Cipru, Lituania, Luxemburg, Ungaria, Malta, Austria, Portugalia, România, Slovenia și Slovacia) au declarat în mod explicit, în Declarația nr. 52 anexată la TFUE, că euro este moneda Uniunii Europene. Bulgaria, Republica Cehă, Croația, Ungaria, Polonia, România și Suedia nu fac încă parte din zona euro, însă au obligația, în temeiul tratatelor, de a adera la zona euro de îndată ce îndeplinesc criteriile necesare. Ele sunt denumite „state membre care fac obiectul unei derogări”. Această derogare este temporară și va fi eliminată de îndată ce țările respective vor îndeplini **criteriile de convergență prevăzute la articolul 140 alineatul (1) din TFUE**. Țările sunt evaluate o dată la doi ani de către Comisia Europeană și Banca Centrală Europeană pentru a se determina dacă îndeplinesc criteriile necesare. Următoarea evaluare va avea loc în **mai 2018**.

• CADRUL FINANCIAR MULTIANUAL

„Un element important îl vor constitui planurile bugetare pe care Comisia le va prezenta în mai 2018. Din nou avem de făcut o alegere: fie urmărim obiectivele ambițioase ale Uniunii Europene în cadrul strict al bugetului existent, fie sporim capacitatea bugetară a Uniunii Europene, astfel încât aceasta să își poată realiza mai bine ambițiile. Eu sunt în favoarea celei de a doua opțiuni.”

În **mai 2018**, Comisia va prezenta o propunere pentru noul cadru financiar multianual pentru perioada de după **2020** în temeiul articolului 312 alineatul (2) din TFUE.

• VOTUL CU MAJORITATE CALIFICATĂ ÎN CHESTIUNI LEGATE DE PIAȚA UNICĂ

„Susțin cu putere trecerea la votul cu majoritate calificată pentru deciziile în ceea ce privește baza fiscală consolidată comună a societăților, impozitarea echitabilă a industriei digitale și taxa pe tranzacțiile financiare.”

Necesitatea unei Uniuni mai puternice se reflectă în nevoia de adoptare a deciziilor mai ușor în cadrul Consiliului prin utilizarea votului cu majoritate calificată și cu implicarea egală a Parlamentului. În acest sens există o soluție care permite evitarea modificării tratatelor respectiv utilizarea așa-numitelor „**clauze pasarelă**” care permit trecerea de la votul în unanimitate la votul cu majoritate calificată în anumite cazuri, în condițiile în care Consiliul European decide în unanimitate să facă acest lucru.

Această soluție vine în completarea și sprijinul unei Rezoluții adoptate de Parlamentul european și anume *Rezoluția Parlamentului European din 16 februarie 2017 referitoare la posibile evoluții și ajustări ale structurii instituționale actuale a Uniunii Europene (2014/2248(INI))* care propune „*ca procedurile decizionale privind atât resursele proprii, cât și CFM să treacă de la votul în unanimitate la votul cu majoritate calificată, creând astfel o codecizie reală între Consiliu și Parlament în toate chestiunile bugetare; (...)*”

- **UN MINISTRU EUROPEAN AL ECONOMIEI ȘI FINANTELOR**

„Noul ministru ar trebui să coordoneze toate instrumentele financiare ale UE care pot fi utilizate dacă un stat membru intră în recesiune sau este afectat de o criză fundamentală.”

Crearea acestei noi funcții, care ar urma să gestioneze moneda euro și economia UE ar răspunde dorinței de sporire a eficienței la nivel european, noul ministru trebuind să răspundă de asemenea în fața Parlamentului European.

Perspectiva națională:

Aderarea României la zona euro reprezintă o obligație asumată prin Tratatate și continuă să fie o prioritate națională reflectată în mod corespunzător în **Programul de guvernare 2017 – 2020** unde se stipulează în mod expres: „*Urmărirea dezbaterilor privind aprofundarea guvernanței economice a zonei euro, cu sublinierea importanței caracterului transparent și inclusiv al acestora și evitării creșterii decalajelor între statele euro și non-euro, din perspectiva obiectivului României de aderare la moneda unică.*”

Conform prevederilor **Programului de Convergență (2017-2020)**, „*Guvernul României își menține angajamentul de aderare la zona euro, însă stabilirea unei date concrete în această privință presupune realizarea unor **analize aprofundate**, în special în ceea ce privește convergența reală, structurală și instituțională, domenii în care sunt necesare progrese importante. În plus este necesară luarea în considerare a sustenabilității îndeplinirii criteriilor de convergență nominală.*”

Aderarea la zona euro a României, în afară de caracterul „formal” asumat prin Tratatate este un proces complex la finalul căruia vor rezulta beneficii precum:

„*Există beneficii ale apartenenței la ZE, între care favorizarea comerțului între economiile statelor membre, reducerea costurilor de tranzacție, eliminarea riscului valutar, avantajul unei monede comune ca „adăpost” în condițiile unor piețe financiare cu mișcări de capital destabilizatoare;*

aderarea ar putea accentua inserarea în rețele industriale europene de bază, proces favorizat de aderarea la UE. Aderarea ar semnifica și apartenența la primul cerc concentric al Uniunii; ar avea, deci, o dimensiune geopolitică accentuată în lumina incertitudinilor aduse de ultimii ani, inclusiv de rezultatul referendumului din Regatul Unit al Marii Britanii (Brexit) și de tendințe centrifuge puternice în UE.” (studiu Dăianu, 2016)

Cu toate acestea, procesul trebuie să fie asumat în mod rațional, bazat pe o evaluare lucidă a situației existente. „*Adevărata miză a adoptării euro în România nu trebuie să fie nici dacă, nici când, ci în ce condiții, cum vom face acest pas. În esență, pentru ca aderarea României la euro să fie un succes pentru cetățenii săi, este nevoie de o masă critică de convergență reală și structurală ex ante.*” Premiza esențială pentru convergența reală este creșterea competitivității. În opinia autorilor studiului IER, se poate imagina aderarea României după atingerea unui minim de 75 % din media PIB pe cap de locuitor în zona euro și îndeplinirea unei serii de condiții structurale în contextul reformelor din zona euro. România are nevoie de o creștere economică *solidă și durabilă*.

Referințe :

- **Comisia Europeană**, *Discursul președintelui Juncker din 13 septembrie 2017 privind starea Uniunii (versiune autorizată)*, disponibil la http://europa.eu/rapid/press-release_SPEECH-17-3165_ro.htm
- **Comisia Europeană**, **DISCURSUL PREȘEDINTELUI JUNCKER DIN 2017 PRIVIND STAREA UNIUNII** Propuneri pentru viitorul Europei care pot fi puse în aplicare pe baza Tratatului de la Lisabona, disponibil la https://ec.europa.eu/commission/sites/beta-political/files/soteu-explained_ro.pdf
- **Dăianu, Daniel** (coordonator), *România și aderarea la zona euro: întrebarea este ÎN CE CONDIȚII!*, studiu apărut în seria de Studii de Strategie și Politici SPOS 2016, Institutul European din România, București, 2016
- **Parlamentul European**, **Rezoluția Parlamentului European din 16 februarie 2017 referitoare la posibile evoluții și ajustări ale structurii instituționale actuale a Uniunii Europene (2014/2248(INI))**, disponibilă la <http://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?pubRef=-//EP//TEXT+TA+P8-TA-2017-0048+0+DOC+XML+V0//RO>
- **Programul de guvernare 2017 – 2020**, disponibil la <http://gov.ro/ro/obiective/programul-de-guvernare-2017-2020>
- **Programul de Convergență (2017-2020)**, disponibil la http://discutii.mfinante.ro/static/10/Mfp/pdc/programconvergenta2017_2020.pdf